

אור קטן בחשיכה – הרב יגאל

לקראת הדלקת הנר השמיני של חנוכה, מחר ערב שבת קודש, ניתן להתבונן באורו המיוחד של החג. חג החנוכה נקבע בעקבות נצחון המכבים במאבק עם היוונים. ברור לכולם שמעבר למלחמה פיזית רגילה, היתה שם "מלחמת עולם" תרבות מהותית.

היונים הדגישו מאוד את היופי והאסטטיקה את פיתוח הגוף והספורט. על יפת אבי יון נאמר "יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם" (בראשית ט' כז'). דורשת הגמרא במס' מגילה (ט:) יפיפותו של יפת היא באהלי שם". היופי יכול וצריך להצטרף לאהל הפנימי והרוחני של שם, אך אסור לו להשתלט עליו. "חכמה בגויים תאמין, תורה בגויים אל תאמין" אמרו חכמינו. אפשר לקבל ואף ללמוד מהיוונים דברים רבים. אפשר להשתמש בהמצאות ובפיתוחים שהם פיתחו ושכללו את העולם אך לשים לב לכך שהתוך והתוכן הפנימי של אותם כלים "יוניים" תוכן של קודש, מוסר א-לוקי הוא.

חכמינו הגדירו את מהותה של תרבות יון כ"חושך". "על הפסוק": "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום" פסוק המתאר את מצב העולם בטרם הופעת האור, דרשו חכמינו במדרש: "חושך - זו גלות יון, שהחשיכה את עיניהם של ישראל" בראשית רבה ב, 'ב'.

אין הכוונה לחושך פיסי המוגדר כהעדר אור, אלא לחושך מהותי. החשיכה של יון היתה מעין מסך שמנע בעד קרני האור לעבור דרכו. אחד המסכים הבולטים ביותר בתחום זה, מסך הגורם להחשכת ההארה של האמונה בלבבות, הוא הטבע. חוקי הטבע הנגלים לעינינו תדיר בסיבתיות קבועה של סיבה ומסובב, עלולים להשכיח מהלב את מציאות הבורא, שבמאמר פיו מתקיימים חוקי הטבע. תופעות הטבע המופיעות בעולם בחוקיות קבועה ומסודרת, עלולות להסתיר את האמת הגדולה שיש מנהיג לעולם, שלא זו בלבד שהוא מתערב בצורה פעילה בכל הנעשה בתבל, אלא שקיום הבריאה עצמה תלוי ברצונו בלבד.

אכן, זה היה עיקר עיסוקה של מלכות יון. היוונים חרטו על דגלם את חכמת העיסוק בטבע ובחוקיו, בלי שקישרו את המציאות למקורה האלוקי.

אין כל דופי בעיסוק בטבע ובחוקיו, כאשר חושפים את הסדר הנפלא השורר בו, ומסיקים מכך מסקנות מעשיות האמורות להיטיב עם האדם ולשפר את איכות חייו. אולם כל זאת נאמר כאשר חיים על פי ההכרה שלטבע קיים מפעיל, שיצירה מופלאה זו קשורה בקשר מתמיד ליוצרה. כידוע, הטבע "הוא בגימטריה" אלקים, "בכך יש רמז שהקב"ה הוא יוצר הטבע, ומתוך ההתבוננות בטבע ניתן להגיע להכרת האלוקות.

במבט האמונה, הטבע וחוקיו הינם רצון אלוקי מתמיד. הסדר המופתי השורר בבריאה, מאפשר לאדם לפעול במסגרתה ולהפיק ממנה תועלת מרבית.

במה דברים אמורים? כאשר מקשרים את היצירה אל יוצרה, ואין שוכחים אף

לרגע קט, את נוכחותו המתמדת של הקב"ה בבריאה. לעומת זאת, כאשר מנתקים את הבריאה מהבורא ומתייחסים אליה כאל יישות עצמאית. זוהי גישה חשוכה שעוצמת אפלתה גוברת ככל שהשנים מתקדמות, והאדם ממשיך לחיות בתוכי חושך ההשקפה.

חידוש שישנו בנר חנוכה שבזה הוא שונה מכל דבר שבקדושה: אמרו בגמרא (סוכה ה) מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים. למטה מעשרה טפחים היא רשות הרבים ושם אין הקדושה שורה. ואילו נר חנוכה מדליקים ליד פתח הפתוח לרשות הרבים, לכתחילה דוקא למטה מעשרה טפחים! בהדלקת הנר בחנוכה, אנו יוצרים את החיבור של הקדושה לעולמות הנמוכים. לכל מישורי החיים החומריים, הגשמיים. הגוף והמקומות האפלים יותר בחיינו ומקדשים גם אותם. לומדים איך להאיר גם שם, דהיינו להשתמש בכל כוחותינו לגילוי שם ה' בעולם. כשליחים שלו ושל עם ישראל. (כך שמעתי מהרב דוד פוטש, בכוונת הברכות).

הקדושה מתחילה לצאת מבית המדרש, מביתו של היהודי, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" בתוכו לא נאמר אלא בתוכם". בתחילה ל"טפח הסמוך לפתח" כלומר יוצאים ומדליקים = מאירים מחוץ לבית, אך רק לסביבה הקרובה. לאחר שמונה ימים של עבודה כזאת, נקווה שנתאזר בכוחות המתאימים ונוכל לצאת גם מעבר לטווח של טפח הסמוך לפתח אל תוכי רשות הרבים ולהאירה באור גדול.

. היונים טימאו את כל השמנים. השמן מבטא את האור הרוחני היוצא מהמקדש ומאיר לעולם כולו. ההדלקה במקדש נעשית במנורה העשויה ביופי מיוחד, כולה זהב כפתורים ופרחים, והכל מקשה אחת. ההדלקה במנורה מבטאת חיבור בין העיקר הרוחני = השמן, לבין היופי החיצוני = המנורה עצמה. כשיש תוכן ומשמעות, יש מקום וערך לצורה החיצונית. אז היא אינה נשארת כעטיפה ריקה ונבובה אלא מקבלת כיסוי פנימי ויופיה ראוי לה. "תורה נאה בכלי נאה".